

BRATR
CADEFAEL

ELLIS PETERS

Zpověď bratra
Haluina

LEGENDÁRNÍ
HISTORICKÁ DETEKTIVKA

Zpověď bratry
Haluina

**KNIHY ELLIS PETERS
V NAKLADATELSTVÍ MYSTERY PRESS**

Bratr Cadfael

Zázrak svaté Winifredy
Splátka růží
Poustevník z Eytonského lesa
Zpověď bratra Haluina

Připravujeme

Kacířův učení

BRATR CADFAEL

ELLIS PETERS

Zpověď bratra Haluina

PŘELOŽILA
STANISLAVA
POŠUSTOVÁ-MENŠÍKOVÁ

MYSTERY PRESS

2021

Tato kniha je beletristické dílo. Jména, postavy, organizace, místa a události v ní uvedené jsou buď výplodem autorovy představivosti, nebo jsou použity ve fiktivním kontextu.

Tato kniha ani žádná její část nesmějí být kopírovány, zálohovány ani šířeny v jakékoli podobě a jakýmkoli způsobem bez písemného souhlasu nakladatele.

Copyright © Ellis Peters, 1988

Translation © Stanislava Pošustová-Menšíková, 2003

Cover Illustration © Lubomír Kupčák, 2021

Cover Art © Lukáš Tuma, 2021

Czech Edition © Mystery Press, Praha 2021

ISBN 978-80-7588-262-2 (pdf)

I

Zima roku 1142 začala špatně. Po dlouhém podzimu, plném vlídných, vlhkých, elegických dnů, přišel prosinec s těžkou oblohou a krátkými světlými okamžiky, které sedaly na hřebeny střech a ležely na srdci jako tíživé ruce. Ve skriptoriu bylo i v poledne sotva vidět na psaní a barvy se vůbec nedaly s jistotou používat, protože neúprosné a příliš brzké šero je okrádalo o všechen jas.

Lidé znalí rozmarů počasí předpovídali silné sněžení, a to také v polovině měsíce přišlo, ne s vichřicí, ale oslepující, tiché a nepřetržitě. Sníh padal několik dní a nocí, zahladil všechny nerovnosti, vymazal ze světa barvy, pohřbíval ovce na kopcích a chatrče v údolích, dusil zvuky, šplhal po zdech, měnil střechy v bílá neprostupná pohoří a samotný vzduch mezi nebem a zemí v neprůzračný povívající vír vloček, velkých jako lilie. Když konečně přestal padat a těžké duchny mraků se zvedly, bylo Předklášteří napůl zasypáno, tak zarovnáno do jedné bílé

hladiny, že téměř vymizely stíny tam, kde z čiré bledosti čnely vysoké budovy opatství, a přízračné, zrcadlené světlo měnilo noc v den, kde ještě před týdnem zlověstné přitímí měnilo den v noc.

Tento prosincový sních, který zahalil velkou část západu, narušil život venkovanů, odsoudil některé zapadlé vísky k hladovění, pohřbil pár horských pastevců i s jejich stády a zmrazil veškeré cestování v nucený klid; ale navíc zvrátil i válečné štěstí, zamíchal záměry knížat a poslal dějiny do nového roku 1143 po jiné dráze.

Během pěti let, co spolu o anglický trůn válčili král Štěpán a jeho sestřenka, císařovna Matylda, Štěstěna se mezi nimi mnohokrát zhoupla jako kyvadlo, nastavovala pohár vítězství nevypočítatelně jednou tomu, jednou onomu, jen aby jim svou přízeň opět odtrhla od rtů dřív, než ochutnali, a pro změnu dělala laskominy druhému soupeři. Nyní v bílém rouše zimy se opět rozhodla obrátit pravděpodobnost vzhůru nohama a jako zázrakem vysvobodit císařovnu z králových železných rukavic, právě když se zdálo, že ji má bezpečně v hrsti a válčení skončí jeho vítězstvím. Po pěti letech zápolení se vše vrátilo zpátky na začátek a mohli začít znovu. To se ale odehrávalo v Oxfordu, daleko za neprostupnými závějemi, a chvíli potrvá, než novina dojde až do Shrewsbury.

To, co se právě dělo v opatství svatého Petra a Pavla, byla v porovnání s královskou partií jen drobná mrzutost, nebo to tak aspoň zpočátku vypadalo. Vyslanec biskupa, ubytovaný v horním poschodí domu pro hosty, už tak podrážděný a rozmrzelý, že musí chtě nechtě čekat, dokud nebudou silnice opět průjezdné, se v noci probudil s nepříjemným zjištěním, že mu

na hlavu dopadla sprcha ledové vody, a postaral se, aby se o tom dověděl každý v doslechu jeho mohutného hlasu. Bratr Denis, špitálník, přispěchal, aby ho uklidnil a přestěhoval jinam, do suché postele. Za hodinu však bylo jasné, že první přival sice rychle opadl, ale ze stropu vytrvale kapalo dál a přibýly další čůrky v kruhu širokém několik metrů. Tíha sněhu na jižní střeše domu pro hosty si našla cestu mezi olovem a prosákla pod břidlicovými taškami, možná i některé zborčila. Kapsy navátého sněhu pocítily relativní teplo zevnitř a s němou zlomyslností neživých věcí se rozhodly pokřtít biskupova posla. A průsak se stále zvětšoval.

Ráno se v kapitule naléhavě hovořilo o tom, co by se mělo a dalo dělat. V takovém počasí by bylo záhodno se, pokud možno, vyhnout nebezpečné a nepříjemné práci na střeše, ale na druhé straně, kdyby se s opravami čekalo na oblevu, nastala by potopa a zatím omezené škody by mohly citelně narůst.

Několik bratrů už pracovalo na přístavbách k enklávě, na stodolách, stájích a skladištích. Bratr Conradin, kterému bylo kolem padesáti a měl sílu jako býk, byl jedním z prvních dětí věnovaných Bohu a už jako chlapec pracoval pod vedením mnichů ze Seezu, které hrabě zakladatel pozval, aby dohlíželi na stavbu opatství. Tam, kde šlo o stavebnictví, měly rady bratra Conradina největší váhu, a když obhlédl rozsah průsaku v domě pro hosty, prohlásil rozhodně, že si nemohou dovolit čekat, jinak by možná museli vyměnit polovinu jižní střechy. Měli dříví, břidlici i olovo. Jižní strana střechy sice čněla nad odvodňovacím kanálem, vedeným od mlýnského náhonu, v současnosti zcela zamrzlým, ale postavit lešení nebude příliš obtížné. Pravda, nahoře jim práci ztíží krutá zima, bude se muset

nejdřív odstranit hora sněhu, aby se střeše ulevilo od deformující zátěže, a pak vyměnit polámané nebo spadlé tašky a opravit olovené spárování. Budou-li však pracovat v krátkých směnách a budou-li smět v ohřívárně po celou dobu prací udržovat stálý oheň, podaří se to.

Opat Radulfus vše vyslechl, jako vždy rychle pochopil, přikývl a s rozhodností sobě vlastní prohlásil: „Dobrá, tak se do toho dejte!“

Jakmile přestalo sněžit a mraky se zvedly, otužilí obyvatelé Předklášteří se vyhrnuli z domů řádně navlečení a vyzbrojeni lopatami, košťaty i hráběmi s dlouhou násadou a začali si prohrabávat cestu k silnici a společně prokopávat průchod k mostu a do města, kde statní měšťané bezpochyby zápolili s týmž bílým nepřítelem. Stále byl mráz, den ze dne tajuplně uhloďával okraje závějí a neskonale pomalu, po troškách, snižoval bílou zátěž. Ve chvíli, kdy bylo několik silnic zase průjezdných a hrstka cestujících, ztřeštěných odvážlivců či těch, kdo neměli na vybranou, se po nich pracně probíjela, měl bratr Conradin lešení postavené, žebříky bezpečně upevněné na šikmé střeše a všichni pracovníci se střídali nahoře v palčivém mraze a opatrně přesouvali velkou tíhu sněhu, aby se dostali k popraskanému olovu a břídlici. Podél zamrzlého odvodňovacího kanálu se vršily hrbaté, neúhledné pahorky sněhu a jeden neopatrný bratr, který buď přeslechl, nebo ne vzal na vědomí varovný výkřik shora, byl na chvíli pohřben menší lavinou, takže musel být chvatně vyhrabán a odeslán do ohřívárny, aby roztál.

To již byla zprůchodněna cesta mezi městem a Předklášteřím a noviny sice s překážkami a pomalu, ale přece došly

z Winchesteru až do Shrewsbury natolik včas, aby zastihly hradní posádku a šerifa hrabství několik dní před Vánoce.

Hugh Beringar upaloval z města za opatem Radulfem, aby se o ně podělil. V zemi ochromené pěti lety neurovnané občanské války bylo dobré, když stát a církve úzce spolupracovaly, a tam, kde byli šerif a opat jedné mysli, mohli pro svůj lid zajistit vcelku klidný a spořádaný život a odvrátit nejhorší výstřelky té doby. Hugh byl přívržencem krále Štěpána a celkem loajálně pro něho chránil hrabství, ale ještě ochotněji je chránil pro lidi, kteří tam žili. Uvítal by královo konečné vítězství a na podzim a v zimě toho roku je rozhodně očekával, ale především mu šlo o to, aby svému pánu po skončení bojů předal poměrně prosperující hrabství, spokojené a nedotčené.

Jakmile se rozloučil s opatem, vydal se hledat bratra Cadfaela a našel přítele, jak pilně míchá bublající hrnec na ohřívadle ve své dílně v bylinkové zahradě. Nevyhnutelný zimní kašel a rýma, omrzlé ruce a paty nutily bylinkáře neustále doplňovat skříň s léky v nemocnici a díky nezbytnému ohřívadlu bylo v jeho dřevěné dílně při práci trochu tepleji než ve výklencích skriptoria.

Hugh k němu vpádl se závanem studeného vzduchu a přílivem postřehnutelného vzrušení, přestože jeho vnější známky by nevypozoroval nikdo, kdo ho znal méně dobře než Cadfael. Jen ostrá popudlivost pohybů a prudkost pozdravu způsobily, že Cadfael přestal míchat a pozorně upřel zrak na tvář mladého šerifa, na jeho bystré, zářivě černé oči a na pulz drobně tepající ve tváři.

„Všechno je vzhůru nohama!“ vyhrkl Hugh. „Zase se bude začínat od začátku!“ Ať to znamenalo cokoli, a Cadfael se

nenamáhal s vyptáváním, protože se to určitě dozví, nedalo se poznat, zda v Hughově hlase a tváři převažuje podráždění a zklamání, nebo spíš pobavená úleva. Vrhł se na lavici u dřevěné stěny a svěsil ruce mezi kolena gestem bezmocné rezignace.

„Ráno přijel z jihu kurýr,“ zvedl oči k přítelově vnímavé tváři. „Utekla! Vyvázla z pasti a prchla k bratrovi do Wallingfordu. Král přišel o kořist. Už ji měl v rukou, a nechal si ji proklouznout mezi prsty. Moc rád bych věděl,“ otevřel Hugh oči nad novým nápadem, „jestli se náhodou schválně nedíval jinam a nenechal ji jít, když došlo na věc! Byl by to celý on. Bůh ví, že po ní hodně toužil, ale třeba dostal strach, když pomyslel na to, co si s ní počne, až ji zajme. Moc rád bych se ho na to zeptal – ale nezeptám!“ ušklíbl se.

„Chcete mi tvrdit,“ zeptal se Cadfael opatrně za ohřívadlem, „že císařovna přece jen uprchla z Oxfordu? Z obklíčení královou armádou, z vyhladovělého hradu, jak jsme naposled slyšeli? Jak to, propána, dokázala? Ještě mi řekněte, že jí narostla křídla a přeletěla přes královy linie do Wallingfordu! Přece nemohla projít obklíčením pěšky, i kdyby se nepozorovaně dostala z hradu.“

„Ale prošla, Cadfaele, prošla! Dostala se z hradu nepozorovaně a prošla nějakou částí Štěpánových linií. Dohadují se, že ji se dvěma nebo třemi muži zezadu z věže spustili po laně k řece. Víc jich být nemohlo. Celí se zakutali do bílého, aby je proti sněhu nebylo vidět. A podle všeho právě sněžilo, takže se schovali ještě snáz. Přešli řeku po ledě a pěšky pokračovali šest mil do Abingdonu, protože tam dostali koně na cestu do Wallingfordu. Musíte uznat, Cadfaele, že je to vzácná žena. Když je na koni, podle všeho s ní není k vydržení, ale přísambůh chápu, že za ní muži dovedou jít, když je dole.“

„Takže je nakonec zase u FitzCounta,“ vydechl udivený Cadfael. Ani ne před měsícem se zdálo, že císařovna a její nejvěrnější a nejoddanější spojenci jsou od sebe nenávratně odříznuti a možná se víckrát na tomto světě nesejdou.

Už od září byla Matylda pevně obklíčena na oxfordském hradě, sevřena kolem dokola královými vojsky. Štěpán měl město v rukou, spokojeně si odpočíval a čekal, až pošramocená posádka hradu vyhladoví. A stačil jeden troufalý pokus, jedna noc sněžení, a císařovna je venku z pout, svobodně může znovu svolat svá vojska a obnovit boj za rovných podmínek. Určitě nikdy nebyl jiný král, který by uměl tak skvěle vyčarovat porážku z vítězství jako Štěpán. Byla to však vlastnost, kterou měli oba společnou. Snad to měli v krvi. Vždyť i císařovna, když byla slavnostně dosazena ve Westminsteru a do korunovace scházelo několik dní, zacházela s paličatými měšťany z hlavního města tak arogantně a tvrdě, že se rozlítili a nakonec ji vyhnali. Zdálo se, že pokaždé, když jeden z nich už už sahá po koruně, Štěstěna se lekne, aby se nestala jeho služkou, a honem vytouženou kořist uchvátí.

„Tak se nakonec Štěpán zbavil své starosti,“ pokračoval Cadfael klidněji, zvedl bublající hrnec a postavil jej na mřížku po straně ohřívadla, aby jen mírně vřel. „Už si nemusí lámat hlavu, co si s ní počne.“

„Pravda,“ souhlasil úsečně Hugh. „Nikdy by neměl dost tvrdosti, aby ji vsadil do želez jako ona jeho po Lincolnu, a teď dokázala, že samy o sobě ji kamenné zdi neudrží. Řekl bych, že před tou otázkou celé měsíce zavíral oči a nehleděl dál než k okamžiku, kdy ji přinutí se vzdát. Zbavil se problémů, které by teprve začaly v den, kdy by se stala jeho zajatkyní. Snad by

bylo lepší, kdyby dokázal zbořit všechny její naděje a donutit ji, aby se vrátila do Normandie. Jenže dnes už ji známe líp,“ přiznal se steskem. „Ta se nikdy nevzdává.“

„A jak Štěpán svou ztrátu spolkl?“ zvědavě se na něj podíval Cadfael.

„Tak, jak jsem si už zvykl od něho očekávat,“ opáčil s rezignovanou náklonností Hugh. „Jen co byla císařovna pryč, oxfordský hrad se mu vzdal. Bez ní ho tamní vyhladovělé krysy už nezajímal. Většina mužů by si na posádce vylila zlost. Jednou, a vy si to dobře pamatujete, se také dal přemluvit k takové pomstě, tady ve Shrewsbury. Ví Bůh, že proti vlastní přirozenosti. Víckrát to neudělá! Dost možná, že právě vzpomínka na Shrewsbury zachránila Oxford. Nechal je odkráčct nedotčené, pod podmínkou, že se rozejdou do svých domovů. Usadil na hradě slušnou posádku, poskytl jí dostatek zásob a odjel do Winchesteru za bratrem biskupem oslavit Vánoce. A vzkázal všem svým šerifům ze středoanglických hrabství, aby je tam oslavili s ním. Už dlouho v těchhle končinách nebyl, tak je na nás určitě zvědavý, chce si nás znovu prohlédnout a ubezpečit se, že jeho obránci jsou pevní.“

„Ted?“ podivil se Cadfael. „Do Winchesteru? To nemůžete stihnout.“

„Ale ano. Máme na to čtyři dny a podle kurýra dál na jihu postupuje obleva a silnice jsou sjízdné. Zítra odjíždím.“

„A necháte Aline a synka slavit Vánoce samotné! A zrovna o Gilesových třetích narozeninách!“ Hughův syn byl vánoční dítě a vstoupil do světa v nejstrašnější zimě, kdy udeřil silný mráz, padal sníh a bouřil víchr. Cadfael byl jeho kmotrem a oddaným ctitelem.

„Ach, Štěpán nás dlouho nezdrží,“ ujistil ho důvěrně Hugh. „Potřebuje nás tam, kam nás dosadil, abychom mu dohlíželi na důchody z hrabství. Jestli všechno půjde dobře, jsem do Nového roku doma. Aline bude ovšem ráda, když za ní mezitím párkrát zajdete na návštěvu. Otec opat vám jistě tu a tam neodepře svolení a ten váš dlouhán – Winfrid se jmenuje, že? – už to s mastičkami a lektvary umí natolik dobře, abyste ho mohl nechat pár hodin samotného.“

„Moc rád vám dohlédnu na vaše domácí stádečko,“ zaradoval se Cadfael, „zatímco se budete naparovat u dvora. Ale stejně jim budete scházet. To je ale zvrst! Pět let to trvá, a jeden ani druhý nic nezískal. A s novým rokem to určitě všechno začne znovu. Tolik námahy a škod, a nic se nezměnilo.“

„Ale ano, něco se změnilo!“ zasmál se Hugh. „Na scéně je další uchazeč, Cadfaele. Geoffrey nedokázal poslat manželce na pomoc víc než hrstku rytířů, ale poslal jí něco, s čím se zřejmě loučil snáz. Buď tak, nebo – a to je docela dobře možné – už Štěpána prokoukl a nemá žádné pochybnosti, že si to může klidně troufnout. Poslal sem jejich syna v péči strýčka Roberta. Zkouší, jestli se Angličané nepostaví spíš na jeho než na matčinu stranu. Jindřich Plantagenet, stár devět let – nebo říkali deset? Víc ne! Robert jí ho přivezl do Wallingfordu. Hádám, že touhle dobou chlapce odvezli do Bristolu nebo do Gloucesteru, do bezpečí. Ale i kdyby se ho Štěpán zmocnil, co by si s ním počal? Nejspíš by ho na vlastní náklady posadil na loď a s dobrou stráží ho poslal zpátky do Francie.“

„Nepovídejte!“ vykulil Cadfael oči úžasem a zvědavostí. „Takže na obzoru vychází nová hvězda! A začíná brzo! Vypadá to, že aspoň jedna duše má zajištěny požehnané Vánoce – zpátky

na svobodě a se synem v náručí. Jeho příchod jí dodá odvahy, o tom není sporu. Pochybuji však, že pro její věc udělá o mnoho víc.“

„Zatím!“ řekl Hugh prorocky. „Počkáme a uvidíme, co v něm je. Jestli má výdrž po mámě a důvtip po otci, za pár let s ním může mít král pěkné starosti. Raději využijme čas, který máme, a postarejme se, aby se chlapec vrátil do Anjou a zůstal tam. Vůbec nejlepší by bylo, kdyby tam s sebou vzal i matku. Kdyby jen byl Štěpánův vlastní syn trochu slibnější,“ horoucně zatoužil Hugh a s povzdechem vstal, „nemuseli bychom se bát císařovny ratolesti.“ Netrpělivě pokrčil hubenými rameny a pustil současné pochybnosti z hlavy. „No, půjdu a budu se chystat na cestu. Odjedeme, jen se rozední.“

Cadfael sundal chladnoucí hrnec na hliněnou podlahu a vyšel s přítelem do ohrazeného poklidu bylinkové zahrady, kde úhledné záhonky v teple pod sněhem přespávaly mráz. Jakmile vyšli vrátky na pěšinu kolem zamrzlých rybníků, za skleněnou hladinou a rozlehlými zahradami na severní straně zřetelně viděli svažitou střechu domu pro hosty nad odvodňovacím kanálem, tmavou dřevěnou klec lešení a žebříků a dvě navlečené postavičky pracující na obnažených břidlicových taškách. „Jak vidím, také máte starosti,“ prohodil Hugh.

„Kdo se jim teď v zimě vyhne? Ten těžký sníh posunul tašky, nějaké polámal a našel si cestu dovnitř, takže dal biskupovu kaplanovi v posteli sprchu. Kdybychom čekali na oblevu, měli bychom potopu a na krku mnohem horší škody.“

„A váš stavitel myslí, že to dokáže spravit bez ohledu na mráz.“ Hugh poznal svalnatou postavu lezoucí po žebříku s korýtkem plným tašek, jaké by unesl málokdo z jeho mladších

dělníků. „Krutá práce tam nahoře,“ poznamenal s pohledem upřeným na nejvyšší plošinu lešení, kde se tyčila hromada břidlice, a na dvě postavičky, jež se s bolestnou opatrností pohybovaly po větrné střeše.

„Střídáme se v krátkých směnách, a když slezeme, v ohřívárně se topí. My starší jsme omluveni, ale většina z nás přesto pracuje, kromě nemocných a vetších. Je to tak spravedlivé, ale pochybuji, že z toho má Conradin radost. Zlobí ho, když má nahoře ztřeštěné kluky, a raději by pracoval s těmi, na které je spoleh, přestože na ně určitě bedlivě dohlíží. Jakmile vidí, že někdo z té výšky bledne, rychle ho zažene dolů na pevnou zem. Každý na to přece nemá hlavu.“

„Vy jste tam nahoře byl?“ zajímal se Hugh.

„Včera jsem si odbyl svou směnu, než se setmělo. Ty krátké dny nám nijak neprospívají, ale asi za týden bychom to měli mít hotové.“

Hugh přivřel oči před náhlým bodavým slunečním paprskem, který se oslnivě odrazil od křišťálové bělosti. „Kdo jsou ti dva tam nahoře? Ten tmavovlasý je bratr Urien, ne? A kdo je ten druhý?“

„Bratr Haluin.“ Hubenou, pohyblivou postavu téměř zakrýval výběžek lešení, ale Cadfael viděl dvojici ani ne před hodinou lézt nahoru.

„Cože? Anselmův nejlepší iluminátor? Jak můžete připustit takové zneužívání umělce? Zničí si v tom mrazu ruce. Po tom zápasu s taškami nebude nejmíň týden, ne-li dva schopen udržet v ruce štětec.“

„Anselm ho chtěl omluvit,“ přiznal Cadfael, „ale Haluin to nepřipustil. Nikdo by mu tu úlevu nezazlíval, víme, jak cenná

je jeho práce, ale pokud se někde ukáže nějaká žíněná košile, Haluin se na ni hned vrhne a obleče si ji. Je to takový celoživotní kajícíník, Bůh ví, za jaké domnělé hříchy, protože od té doby, co nastoupil jako novic, jsem nezažil, že by porušil jediné pravidlo, a protože mu při prvním slibu bylo sotva osmnáct, pochybuji, že do té doby stačil ve světě napáchat velké škody. Ale někteří jsou prostě od přírody narozeni pro pokání. Třeba nesou náklad za některé z nás, kterým docela vyhovuje, že jsme lidé a ne andělé. Pokud přebytek Haluinova pokání a zbožnosti spláchne pár mých nedostatků, kéž je mu to připočteno k dobru při posledním soudu. A já si stěžovat nebudu.“

Byla příliš velká zima na to, aby v hlubokém sněhu postávali dlouho a pozorovali opatrnou činnost na střeše domu pro hosty. Pokračovali v cestě zahradami, obešli zamrzlé rybníky, kde bratr Simeon prosekal zubaté díry, aby ryby měly dost vzduchu, a přešli mlýnský náhon, který rybníky plnil vodou, po úzkém prkenném můstku potaženém tenkým, zrádným ledem. Sloupy lešení, vybíhající od jižní zdi domu pro hosty nad odvodňovací kanál, byly teď blíž a dělníky na střeše nebylo vidět.

„Před léty jsem ho měl jako novice v bylinkové zahradě,“ vzpomněl si Cadfael, když se propletli mezi zasněženými záhony horní zahrady a vyšli na velké nádvoří. „Myslím Haluina. Nedlouho předtím skončil noviciát mně. Já přišel po čtyřicítce, on v osmnácti. Poslali ho ke mně, protože uměl číst a psát a latinu měl v malíčku, a já se po třech nebo čtyřech letech teprve učil. Pochází ze zemanské rodiny, a kdyby si ne zvolil klášter, mohl zdědit pěkný statek. Teď ho má bratranec. Chlapce poslali do šlechtické domácnosti, jak je zvykem, byl písařem na statku svého pána, protože byl neobyčejně bystrý v učení

i v počtech. Kolikrát jsem si lámal hlavu nad tím, proč změnil dráhu, ale tady každý ví, že božímu volání se nevzepřeš. Přijde, kdy chce, a odmítnout se nedá.“

„Bývalo by jednodušší chlapce poslat rovnou do skriptoria, když přišel s takovým vzděláním,“ namítl praktický Hugh. „Viděl jsem některé jeho práce. Na cokoli jiného je ho škoda.“

„Jenže svědomí ho nutilo, aby prošel všemi stadii běžného učednictví, než někde spočinul. Tři roky jsem ho měl mezi bylinami, potom ještě dva roky sloužil u Svatého Jiljí mezi nemocnými a mrzáky a další dva se dřel v zahradách na Gaye a pomáhal u ovcí v Rhydycroesau, než se usadil tam, kde, jak shledal, mu to šlo nejlíp. A jak jste viděl, ani teď nestrpí žádná privilegia proto, že má náhodou jemnou ruku na práci se štětci a perem. Když musejí jiní klouzat po zasněžené střeše, on taky. Je-li to jeho vada, pak za ni budme vděčni,“ připomněl Cadfael, „ale dovádí to do extrémů, a řehole extrémů neschvaluje.“ Došli přes nádvoří k bráně, kde měl Hugh uvázaného koně, svého oblíbeného kostnatého šedáka, který by hravě unesl i trojnásobek lehké váhy svého pána.

„Dnes večer už sněžit nebude,“ pohlédl Cadfael na zataženou oblohu a nadechl se lehkého, mdlého větříku, „a myslím, že ani pár dalších dní. Ani velký mráz nepřijde. Už teď skoro nemrzne. Modlím se, aby se vám na jih cestovalo aspoň slušně.“

„Sotva se rozední, vyrazíme. A dá-li Bůh, do Nového roku budeme zpátky.“ Hugh uchopil uzdu a vyhoupl se do sedla. „Ať jen obleva počká, dokud nebudete mít střechu spravenou! A nezapomeňte, že vás Aline čeká.“

A už byl za branou, jen zvonění podkov znělo ozvěnou na dlažebních kostkách a jediná zářivá jiskřička odlétla a rozplynula se

takřka dřív, než se podkova zvedla od zmrzlé země. Cadfael se otočil nazpátek ke dveřím nemocnice a šel zkontrolovat zásoby bratra Edmunda ve skříni na léky. Ještě hodinu, a světlo začne v těchto nejkratších dnech roku slábnout. Bratři Urien a Haluin budou pro tento den poslední dvojicí nahoře na střeše.

Nikdo nikdy přesně nezjistil, jak se to vlastně stalo. Bratr Urien, který uposlechl příkazu bratra Conradina, že mají slézt ze střechy, sestavil podle svého mínění nejpravděpodobnější vysvětlení, ale sám připouštěl, že jistotu nemá. Conradin byl zvyklý, že ho poslouchají, a soudil, že nikdo se zdravým rozumem nebude v té ledárně ani o minutu déle, než musí. Vykřikl prostě svůj příkaz, otočil se a začal slézajícím dělníkům uklízet z cesty poslední sházené tašky. Bratr Urien se vděčně spustil na prkna lešení a opatrně si hledal cestu po dlouhém žebříku na zem, šťastný, že mohl nechat práce. Byl silný a ochotný, neměl žádné zvláštní dovednosti, zato bohatství tvrdých životních zkušeností a to, co dělal, dělal dobře, ale neviděl důvod dělat víc, než od něj žádali. Poodstoupil o několik kroků, aby se podíval, co dnes zvládl, a spatřil, že bratr Haluin, místo aby sestoupil po krátkém žebříku, který stál vedle něho opřený na šikmé střeše, leze o několik příček výš a vyklání se na stranu, aby odhrábl ještě kus sněhu a rozšířil plochu odhalených tašek. Zřejmě měl důvod tušit, že se poškození na té straně táhne dál, a chtěl snít shodit, aby střechu zbavil jeho váhy a zabránil dalším škodám.

Zaoblený sněhový břeh se pohnul, shrnul se do velkých vrás a spadl, zčásti na okraj prken a čekající hromadu tašek, zčásti přes hranu rovnou dolů na zem. Takovou lavinu Haluin spustit nechtěl, ale umrzlá masa na strmých taškách povolila a sjela

v celku, takže se rozprskla až při nárazu na lešení. Haluin se vyklonil příliš. Žebřík sklouzl zároveň se sněhem, který jej předtím udržoval na místě, a Haluin padal spíš před ním než s ním, v letu narazil na konec prken a bez hlesu se zřítíl dolů na zamrzlý kanál. Žebřík a sníh dopadly na prkna a smetly za ním lijavec těžkých, ostrých kusů břidlice, jež se mu zasekaly do masa.

Bratr Conradin, pracující pod lešením, uskočil právě včas, zkropený a na okamžik napůl oslepený padajícím přívalem pichlavého sněhu. Bratr Urien, který stál kus stranou a právě se chystal na svého druha zavolat, ať už toho nechá, protože je příliš málo světla, místo toho vyrazil silný výstražný výkřik, ale pozdě, a vrhl se vpřed, takže ho okraj laviny napůl zasypal. Oba ze sebe setřáslí sníh a dorazili k bratru Haluinovi zároveň.

Pro Cadfaela běžel bratr Urien, zatímco Conradin vyběhl druhou stranou na velké nádvoří a prvního bratra, kterého potkal, poslal pro bratra Edmunda, správce nemocnice. Cadfael právě v dílně přikrýval ohniště na noc, když do dveří vrazil zachmuřený tmavovlasý Urien, překypující zlou zprávou.

„Bratře, honem pojd'! Bratr Haluin spadl ze střechy!“

Cadfael neplýtval slovy, připlácl poslední drn na oheň a sáhl po vlněné pokrývce na polici.

„Mrtvý?“ Musel spadnout z výšky nejméně čtyřiceti stop, po cestě dolů narážel na dřevo lešení a dole byl tvrdý led. Pokud však náhodou spadl do hlubokého sněhu, hlubšího o to, co sházeli ze střechy, mohl mít štěstí.

„Dýchá. Ale jak dlouho? Conradin utíkal pro další pomoc. Edmund už to teď jistě ví.“

„Pojď!“ Cadfael vyběhl ze dveří a hnal se k můstku přes náhon, pak si to ale rozmyslel, rozběhl se po úzkém náspu mezi rybníčky a přeskočil náhon na jeho konci, aby se k místu, kde ležel Haluin, dostal rychleji. Od velkého nádvoří se k nim blížila záře dvou pochodní, bratr Edmund s dvěma pomocníky a ručními nosítky šel v patách Conradinovi.

Bratr Haluin, po kolena zasypaný těžkými břidlicovými taškami, s kaluží krve na ledě pod hlavou, nehybně ležel uprostřed rozvratu, který způsobil.

II

Bylo nebezpečné s ním hýbat, ale nechat ho na místě jen o okamžik déle, než bylo nutné, by znamenalo přitakat a rovnou napomoci smrti, která už ho pevně držela v drápech. Mlčky a s cílevědomým spěchem odtahali popadaná prkna a rukama vyhrabali kusy břidlice ostré jako nůž, které mu rozdrtily a rozsekaly chodila a kotníky na změť krve a kostí. Byl kdesi daleko od nich a necítil nic z toho, co s ním dělali, když ho vyprošťovali z ledového lůžka na strouze. Vyhrabali ho natolik, aby pod něj dostali popruhy a mohli ho zvednout na nosítka. V truchlivém průvodu ho nesli setmělými zahradami do nemocnice, kde pro něj bratr Edmund připravil lůžko v malé cele stranou od starých a churavých, kteří tu trávili své poslední roky.

„To nemůže přežít,“ pravil Edmund při pohledu na vzdálenou šedobílou tvář.

Cadfael si to myslel také. Mysleli si to všichni. Přesto zatím dýchal, třebaže jeho dech byl chraptivý, sténající a svědčil